

Illinoiski rudarski stavkarji ustavili obrat

Premogovna kompanija izvojevala zaporna povelja za voditelje stavkarjev. Priprave za invazijo okraja Franklin. Več tisoč stavkarjev se udeležilo pogreba umorjenega tovariša

Taylorville, Ill., 20. avg.—The Peabody Coal Co. je podvzela akcijo, da kaznuje voditelje rudarskih stavkarjev, ki so v četrti invadirali to okolico in na mirni način pregovorili rudarje, da so se v četrti pridružili stavki. Vsi štirje premogovniki te kompanije so prenehali z obratom.

Kompanija se je obrnila na mirovna sodnika C. H. McMillana in L. J. Traylora in izvojevala zaporna povelja proti 103 voditeljem stavke. Obtoženi so podžigjanja na izgrede, Sheriff Wieneke še ni izročil zapornih povelj, ker je kompanija naznaila, da bo obtožila večje število drugih stavkarjev.

Ko so stavkarji dosegli svoj namen v Taylorvillu, so se poveličili vrnilo na svoje domove. Krog štiristo stavkarjev je ostalo v tej okolici na straži, da prepreči obnovitev obrata. Naznailo je bilo, da stavkarji nameravajo invadirati okraj Franklin, da ustavijo obrat tamonjih premogovnikov. Stavkarji zahtevajo odpoklice nove lestvice in uveljavljenje stare, ki določa \$6.10 dnevne mezde.

Med tistimi, proti katerim je kompanija izvojevala zaporna povelja, sta tudi Dan McGill in Springfield in Dewitt C. Webb, člana bonuse armade, ki je invadirala Washington, a je bila pred par tedni izgnana po federativnih četah iz kapitola. McGill je imel več govorov na shodih stavkarjev, v katerih jim je pozival na boj proti novi mezdni lestvici.

Vsi premogovniki v Taylorvillu in okolici počivajo. Invazija je bila uspešna in stavkarji se veselo zmege, ki so jo izvojevali brez prelivanja krvi.

Stavkarji so imeli včeraj več shodov v Taylorvillu in Kincaidu, ki pa so se vsi mirno zavrili. V slednjem mestu je včeraj oženil tri kompanijske biše. Kdo je podtaknil oženj, še ni znano.

W. Frankfort, Ill., 20. avg.—Več tisoč rudarskih stavkarjev z vseh strani države se je udeležilo pogreba J. Colberta, bivšega tajnika rudarske unije v Orientu in voditelja opozicije proti nedavno podpisani mezdni lestvici.

Colberta je ustrelil X. sredo zjutraj James Sutton, ponočni čuvar tukajšnje premogovne družbe. Pogreb je bil civilen. Govorniki iz stavkarskih vrst so imeli govore ob odprtem grobu.

Sutton je bil izpuščen iz zaporu pod poroštvom \$10,000 po zašiljanju pred koronerjevo poroto. Porotniki so priporočili, naj se Suttona pridržijo za veleporoto.

Demokratje se boje socialističnih glasov

Thomas jim zna prekriti račune v New Yorku in par drugih državah

Washington, — (FP) — Demokratiški kampanjski akvije niso več tako gotovi Rooseveltove zmage kot so bili še pred nekaj tedni. Razlog za to je Norman Thomas, ki jim zna v nekaterih važnih državah prekriti račune. Med temi državami je na prvem mestu New York z največjim številom elektorskih glasov.

Demokratje ne mislijo, da bo izvojen socialistični kandidat, boje pa se, da bo Thomas odjedel Rooseveltu večino. Valed teča so pričeli širiti med tukajšnje

JAPONSKA POLITIKA NA DALJNEM VZHODU

Azija bo morala reševati svoje probleme brez vmešavanja Evrope in Amerike

Tokio, 20. avg.—Grof Yasyua Učida, zunanji minister, bo danes na izredni seji kabineta predlagal "Monroeovo doktrino" za Daljni vzhod. Potem ko bo kabinet odobril predlog, ki pomeni, da bo Japonska garantirala permanenten mir na Daljnem vzhodu, bo predložila predloženo parlamentu.

Politični krogi domnevajo, da bo Učidov govor eden najpomembnejših v zgodovini Japonske. V njem bo poudaril, da ne more biti trajnega mira na Daljnem vzhodu, dokler ne pride do popolnega sporazuma med Japonsko, Kitajsko in Mandčukuo (Mandčurijo). Pričakuje se, da bo presenetil svet, kajti vseboval bo proglaš, da more le Azija reševati azijske probleme, ne pa Evropa ali Amerika. Nekateri smatrajo to za svariilo, da se Liga narodov ne sme vmešavati v afere Mandčurije.

Škotski letalec preletel Atlantik

Prijetelj je moral v Kanadi, ker mu je zmanjkalo goriva

St. John, N. B., Kanada, 20. avg.—James A. Mollison, škotski letalec je včeraj preletel Atlantik in se srečno spustil na tla v bližini Peapfield Ridga. Danes bo poletel v Montreal, kjer se bo udeležil razstave.

Mollison se je dvignil v zrak v četrti zjutraj v Pormarnocku, Irsko avobodna država, in trideset ur pozneje se je spustil na tla v Kanadi. Njegov cilj je bil New York, katerega bi bil tudi dosegel, ako bi imel dovolj galon goriva, ko se je spustil na tla.

Iz Montreala bo Mollison poletel v New York, kjer se bo sestel s svojo nevesto, ki se je vkrčala na parnik, ko je bila obveščena, da je polet srečno končal.

Letalec je dejal, da se je moral boriti z velikimi potežkočami.

Austriji grozi nova vladna kriza

Schober, bivši kancelar in prominentna osebnost v avstrijski politiki, nenadno umrl

Dunaj, 20. avg.—Johann Schober, bivši kancelar in zunanji minister, je sinoči nenadno umrl v sanatoriju v bližini Dunaja. Sledil je v grob dvojemu največjemu političnemu nasprotniku, monsignorju Ignacu Seipelu, ki je umrl pred dvema tednoma.

Izgleda, da bo Schoberjeva smrt vrgla Avstrijo v veliko vladno krizo. Lausannski protokol, ki določa, da Avstrija dobi posojilo \$43,000,000 od Lige narodov, bo najbrž danes poražen v parlamentu. Ako bi bil Schober živ, bi se najbrž ne mogel udeležiti glasovanja o tem posojilu. Njegov naslednik bo danes zaprašen in njegov glas bo nedvomno strmo glasil v vlado kancelarja Dollfusa. V četrti je parlament odobril posojilo s enim glasom večine, toda včeraj ga je federalni svet odklonil s 27 proti 22 glasovom. To pomeni, da bo vprašanje ponovno poraženo v parlamentu.

Schober se je boril proti posojilu, ker so pogorili ponizevalni za Avstrijo. Pogorji določajo, da se mora Avstrija za prihodnjih dvanajst let odpovedati carinski uniji z Nemčijo. Schober je stalno zatirjal, da je vlada z namenom, da dobi posojilo, prodala svobodo in neodvisnost Avstrije.

Kitajski obhodila švicarska komunistna na smrt

Nanking, Kitajska, 20. avg.—Kitajski sodišča je včeraj obsodilo Paula Naalensa in njegovo ženo, švicarsko državljanke, v smrt radi komunističnih aktivnosti, ki sta jih vodila na Kitajskem. Tako jo razglasenju obsodbe sta bila pomiloščena na doživetje. Dvojica je že prebivala devetnajst mesecev v zaporu in njun slučaj je izzval veliko pozornost po vsem svetu. H. G. Wells, Romain Rolland in veliko število drugih prominentnih oseb je poslalo apele na kitajske avtoritete, naj obtožena izpušte iz zaporu, toda njihov trud je bil zaman.

Šolski odbor znižal plače vsem učiteljem
New Orleans, La.—Državni šolski odbor je znižal plače vsem nameščencem, ki prejema nad \$600 na leto.

GOVORICE O AMERISKO-SOVJETSKEM PAKTU

V Washingtonu prevladuje mnenje, da se bodo otvorila resna pogajanja med Združenimi državami in Rusijo po novembarskih volitvah

Washington, D. C.—(FP)—Polkovnik Frederick Pope, industrijski bankir, je dal povoda novim govoricam o možnosti prizanjanja sovjetov ali pa vsaj sklenitve trgovinskega pakta med Rusijo in Združenimi državami. Pope je pravkar došel v Ameriko s trimesečnega obiska Sovjetske unije, kamor je bil šel, da se posvetuje s sovjetskimi uradniki glede večjega izvoza ameriških produktov v Rusijo.

Predno je Pope odpotoval v Rusijo, je imel daljši razgovor s državnim tajnikom Stimsonom, toda slednji je kasneje izjavil napram reporterjem, da ni vprašal bankirja, naj mu poroča, kaj je svedel v Moskvi.

Wall street se vzlic temu zanimava za Popevo mislo, lasti ker je pomočni državni tajnik Castle izjavil, da bi rad govoril s bankirjem, čeprav ni bil vladni odposlanec v Rusijo.

Pred svojim odhodom v Evropo je Pope predlagal, naj vlada pošlje neuradnega opazovalca ali komisarja v Moskvo, odkoder naj bi poročal razvoj trgovinskih prilik in o gospodarskem napredku Rusije. On je bil mnenja, da ako bi Amerika poslala takega opazovalca v Rusijo, bi ga sovjeti uljudno sprejeli in da bi se ameriška trgovina v Sovjetski uniji razširila.

Uradni krogi v Washingtonu menijo, da na bo prišlo do resnih trgovinskih pogajanj med Združenimi državami in Rusijo pred predsedniškimi volitvami, pač pa pozneje. Amerika potrebuje tržišča za svoje produkte, njena izvozna trgovina pa v zadnjih mesecih stalno pada. Ako ameriška vlada sklene trgovinski pakt z Rusijo in prizna sovjetske, se bodo ruska naročila v Združenih državah povečala.

Šolski odbor znižal plače vsem učiteljem
New Orleans, La.—Državni šolski odbor je znižal plače vsem nameščencem, ki prejema nad \$600 na leto.

Roosevelt odklonil Walkerjev apel

Proces proti newyorškemu županu se bo nadaljeval

Albany, N. Y., 20. avg.—Governor Roosevelt je včeraj odločno odbil Walkerjev apel, naj zavre obtožnico. Izjavil je, da se bo obravnavala, katere cilj je pognati Walkerja iz županskega urada, nadaljevala.

Roosevelt se ni zadovoljil z Walkerjevim pojasnilom glede velikih vaot, katere je imel v bankah in privatnih shrambah. John J. Curtin, glavni zagovornik župana, se je tudi pridružil apelu in v dolgem govoru urgiral guvernirja, naj zavre obtožnico. Rooseveltov odklon je prišel nepričakovano in na obrasih zagovornikov in župana se je poznalo, da so iznenadeni.

Seaburyjev odgovor na Curtinovo lavajanja je bil kratek. Cestital je Curtinu na veliki zgovornosti, obenem pa poslal guvernirja, naj ne zavre nobene od petnajstih obtožb, ki so naprjene proti Walkerju.

Governor je potem saktičel zasiedanje in naznail, da se obravnavava ponovno otvori v ponedeljek.

Administracija opazuje stavko farmarjev

V Iowo je poslala tajne agente, ker vidi v stavki nevarno orodje

Washington, D. C.—(FP)—Z velikim zanimanjem — in nezauptonjostjo — opazuje administracija stavko lowških farmarjev, s katero skušajo dvigniti cene svojih pridelkov. Administracija močno leži splošno dvigovanje cen posebno farmarskih pridelkov. To bi ji prav prišlo posebno pred volitvami, ker bi ji omogočilo večje politične ribarjenje pri lovu za glasovi.

Ampak stavka se ji ne zdi primerno sredstvo za doseg tega. Je preveč drsko in prerrevolucionarno orodje, da si nima nič proti uničevanju šiveča na delo. Slednje metode se kapitalisti dostikrat poslužijo in tudi administracija je lansko jesen farmarjem svetovala, naj podorjejo vsako tretjo vrsto bombah in na splošno znižajo posevek za eno tretjino.

Ker je v Washington prišla vest, da s farmarji kooperirajo tudi bresposelni v nekaterih mestih, je poslala v stavkovno okrožje tajne agente, ki naj prouče položaj. Če se stavka razširi na ves srednji zapad in prične dobivati revolucionarni značaj, ni nobenega dvoma, da jo bo vlada skušala nasilno zatreti, ali celo kot to dela v industrijskih bojih.

Picard se pripravlja na tretji vzlet

Odhodil se je za kompletno študijo kosmičnih žarkov

Desenzano, Italija, 20. avg.—Profesor Auguste Picard, edini človek, ki je še dvakrat gledal na zemljo iz višine desetih milj, se namerava ponovno dvigniti v stratosfero prihodnje poletje s severnega obrežja zaliva Hudsona v Kanadi.

Ta vzlet bo tedavnejši kot prejšnja dva, kajti močni vetrovi v severnem delu Kanade lahko zanesejo balon v nedosegljive ledene pokrajine Arktika. Vele temu se je Picard odločil za tretji polet s te točke zemlje, kakor hitro bo končal s študijo rezultatov, katere so zaznamovali instrumenti v njegovem balonu pri pravkar končanem vzletu v stratosfero.

"Rad bi izvršil študijo kosmičnih žarkov na točki, kjer črte magnetne sile prodirajo stratosfero," je dejal Picard. "Kadar bomo proučili učinke žarkov

GIBANJE ZA ZNIŽANJE PLAČ ŽELEZNIČARJEM

Pričela ga je organizacija železniških magnatov, ki se ne pričakuje povratka boljših časov

Washington, — (FP) — Railroad Owners' Association je organizacija, ki je pričela s gibanjem za ponovno znižanje plač železničarjem. Zahtevo je inspiriral predsednik direktorija J. D. Shattford, kapitalist iz Floride, ki je svetoval v zapnem pismu članom asociacije, ki baje lastujejo za en milijon železniških delnic, naj pritisnejo na predsednike družb, da prično s to akcijo.

"Očitno je," pravi Shattford članom asociacije, "da bismo ne bo postal normalen še mnogo mesecev; valed tega se tudi dohodki železnice ne bodo dvignili na stopnjo, ki bi omogočala soropno plačevanje dividend. Sedaj le nekaj kompanij krije svoje izdatke."

"Upoštevajoč te razmere, ostaja edina pot is te zagate: nadaljnja redukcija plač železniškim delavcem. . . Sedaj ko so se cene življenjskim potrebščinam znižale na predvno dobo, se morajo tudi plače še nadalje znižati, najmanj za 15% . . . Delavstvo prejema presečen del, do katerega so upravičeni delničarji."

"Potrebno je torej, da takoj govorite s predsednikom družbe ali družb, v katere ste zainteresirani in ga urgirajte, naj podvzame akcijo za nadaljno redukcijo," so blagodejne besede tega kapitalista svojim kolegom.

Ta organizacija reprezentira železniške kapitaliste, ki imajo za eno milijardo delnic. Člana direktorija sta tudi dva borsnika iz Wall streetsa.

Železničarji najbrž ne bodo hoteli ališati o nadaljnjih redukcijah, ker imajo predobro skušanje s objubami v svesi z zadnjo redukcijo. Magnatje so jim takrat svedčano objubili, da bodo stabilizirali zaposlenost in prenehali s odpušcanjem delavcev.

Nič takega se ni zgodilo. V primeri z januarjem je bilo meseca maja 27,000 manj železničarjev upošlenih. V štirih letih je bilo samo popraviljšev prog odalovljenih skoraj polovico, od 308,000 na 201,000.

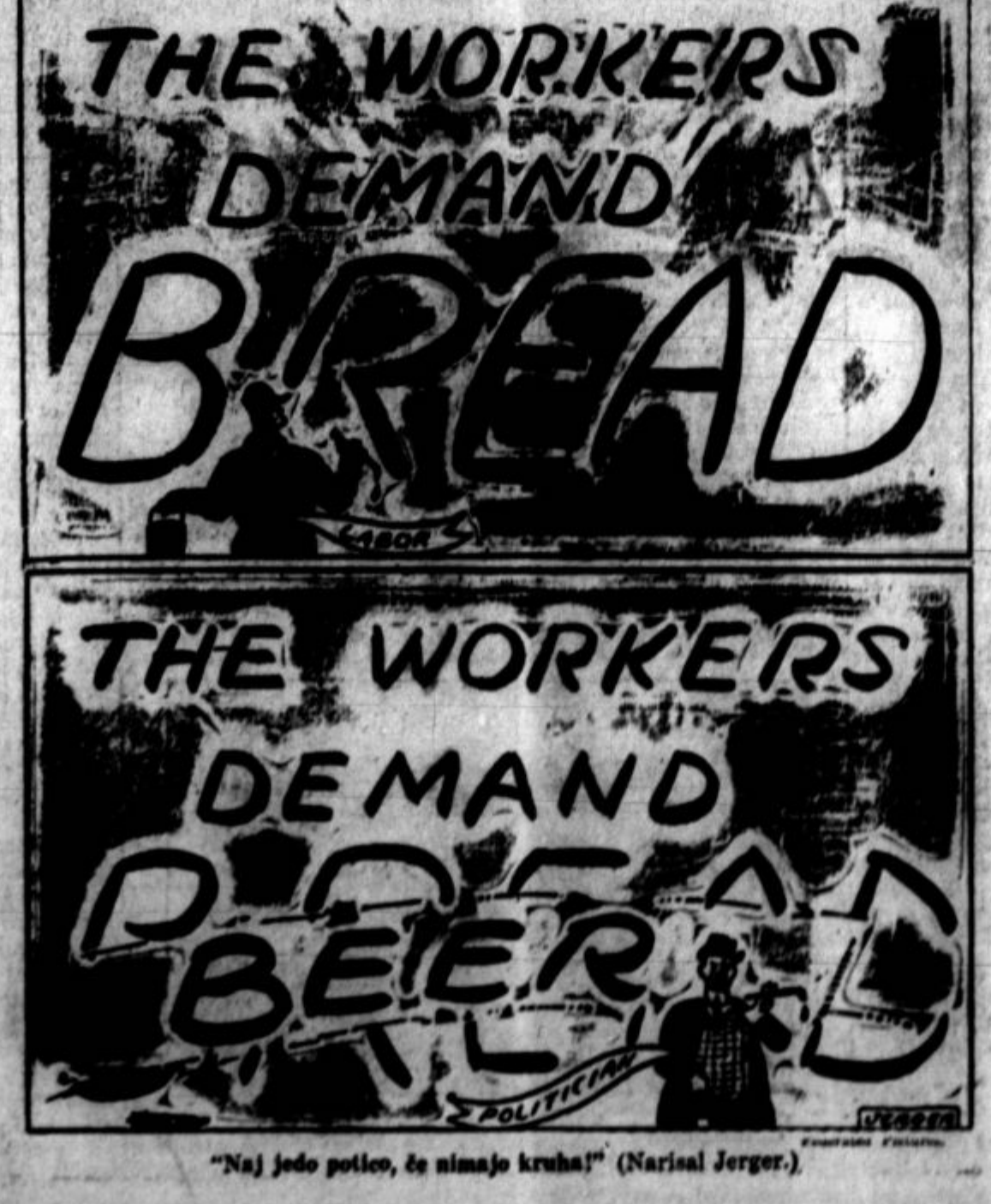
Zadnje čase so železničarji so pet obnovili zahtevo za znižanje delovnika na šest ur in pet dni na teden kot edina remedura za stabiliziranje dela na železnicah. O praktičnosti te spremembe so se vršila daljša zaslišanja pred svezno trgovinsko komisijo, kjer so zastopniki železnice nastopali proti akražjanju delovnika.

Železnice drve v prepad

Washington. — Dober barometer sedanje krize je promet na železnicah. In ta je izredno nizek. V zadnjem tednu v Juliju je po statistiki American Railway asociacije blagovni promet znašal le 510,687 vagonov, ali 251,121 vagonov manj kot v istem tednu pred enim letom in 409,094 manj kot pred dvema letoma.

Ce se industrijski položaj kmalu zdato ne izboljša, ne bo železnice rešila pred konkursum niti rekonstrukcijska finančna korporacija. Kljub temu pa cenelnicam plezajo navigator — znamenje, da nekdo gradi hišo iz kart ali pa lovi "suckerje".

28 novih socialističnih klubov
Chicago. — Glavnemu stanu socialistične stranke je bilo prejšnji teden prijavljenih 28 novih klubov v dvanajstih državah. Stranka je v tem letu napredovala za 286 novih klubov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZJEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in slovenska društva (vse Slovene) in Kanadi in ZDA, \$0.50 na leto, \$1.50 na pol leta; in Chicago in ZDA \$0.50 na leto, \$1.50 na pol leta; in London \$0.50.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada, \$0.50 per year, Chicago and Europe \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Cena glasila po doplačilu. — Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s Prosveto.

PROSVETA

2827-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

"Najboljša plača"

John L. Lewis, glavni predsednik rudarske unije UMWA, obžaluje, ker se je nadplovnična večina ilinoiskih rudarjev uprla novi mizni pogodbi. Njegove besede — kot poroča časopis — so: "Dnevna meza pet dolarjev je najboljša, ki jo rudarji morejo danes dobiti. Pogodba velja le sedem mesecev. Priporočam rudarjem, naj se vrnejo na delo."

Kako pa Lewis ve, da je pet dolarjev najboljša meza, ki jo rudarji morejo dobiti? Kdo mu je to povedal? Ali mu niso tega povedali lastniki premoženj? In njihova beseda je bila zadnja? Čemu imajo rudarji unijo in plačujejo prispevke, če baroni premoga lahko diktirajo mezo, ki se njim zdi najboljša? Ali imajo rudarji unijo samo zato, da Lewis lahko vleče \$12,000 letne plače na njihov račun? Ako je rudarska organizacija samo zaradi tega, tedaj je za rudarje najboljša, da jo razpuste in povelje Lewisu ter njegovim trabantom, naj gredo še oni v jama za pet dolarjev na dan!

Lewis je delavski vodja tiste stare, Gompersove sorte, ki bi rad ugodil delavcu in delodajalcu — in če ne more delavcu, pa vsaj delodajalcu. "Dobro plačo delavcu in dobre dividende delodajalcu," je bila Gompersova parola. Volk ait in kosa cela! Vsek pameten človek zna, da oboje je nemogoče. Lewis tudi ve, zato priporoča rudarjem, naj vzamejo "najboljšo mezo", ki jo ponujajo baroni premoga. In če bi baroni ponudili štiri dolarje, bi tudi to bilo "najboljša", kar morejo rudarji dobiti!

Še nekaj. Ko so bili distriktni odborniki rudarske unije v Illinoisu pred par leti v konfliktu z Lewisom, so izposlovali od sodišča injunkcijo proti Lewisu, da mora držati roke proč od ilinoiske unije. Kolikor je nam znano, ta injunkcija še ni preklicana. Kako je to, da sme Lewis danes priti v Illinois, voditi pogajanja — čeprav indirektno — z baroni premoga in priporočati rudarjem, katera meza je za nje najboljša? Zakaj mu distriktni odbor ne pove, naj drži roke proč od njihove organizacije?

Nesreča za rudarje ne samo v Illinoisu, temveč povsod, je ta, da so žrtve večnega kavsa — med svojimi voditelji in voditeljki. Večini voditeljev iz Gompersove kole je delavska strokovna unija personalni business — podjetje, ki mora predvsem njim prinašati dobiček; zato se kavsajo med seboj. Malokdaj se pa pokavsajo z delodajalci, dani njihov pravi business je, da se ne smejo ustrašiti boja za člane unij, kadar je to potrebno. Na drugi strani pa so baroni dobro organizirani; nič se ne kavsajo v javnosti in složno nastopajo za svoje interese.

Prav tako je na politični strani. Brez maha vsi starokopitni unijski voditelji, med njimi seveda tudi John L. Lewis, so pristali kapitalističnih strank in agitirajo ter glasujejo z baroni vred za republikance ali demokrate. Organizirani delavci bi morali to spoznati in morali bi nastopiti samostojno tudi v politiki. Voliti bi morali tako kakor vsaki stavkajo — proti delodajalcem in njihovim kandidatom.

Mestni farmarji

V Iowa štrajkajo farmarji — nočejo voziti pridelekov in živine na trg, dokler se ne dvigne cena — v vseh večjih mestih Amerike pa silijo brezposelne delavce, da postanejo "farmarji". Brezposelnim dajejo na razpolago javna zemljišča in privatne pustanje za obdelavanje, da si pridelajo krompir, koruzo, fižol, solato in čebulo.

Javni in privatni dobrodelni odbori, ki igrajo skrb za brezposlene, bi najrajši videli, da se vsi delavci, ki so brez dela, preselijo iz mest daleč na deželo, na farme in se nikdar več ne vrnejo. Tako bi oni rešili brezposelnost in — pomagali farmarjem.

Čez trideset milijonov farmarjev je danes bankrotiranih. Njih pridelki nimajo nobene cene. Farmarji stavkajo, znižavajo produkcijo in obupno iščejo kredite — med tem pa naj dvajset milijonov brezposelnih delavcev okupira neokupirano zemljo in poveča letino, da pade trg na absolutno ničlo in oboji bodo drugi druge zadavili s solato in fižolom!

Imenitna odpomoč za maso producentov v najbogatejši deželi, v kateri je vsega preveč — samo pameti ni nič!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša čisto v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in naslov, kar naj navedejo, da jim bo na svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jasni, kratki in razumljivi; splošni morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Poročilo zastopnika

Pittsburgh, Pa. — Potovalni zastopnik ima v teh časih težko pota. Poleg velikih težav z naročniki v tej veliki depresiji, imam pa še dodatne skrbi in nepotrebne stroške, ker moram preiskovati pasivnost članstva. Naj bo na tem mestu povedano, da kjer imajo v naselbinah angleško poslujoče društvo, naj to povedo zastopniku, koliko članov imajo pri enem ali drugem društvu SNPP v odraslem oddelku. Naj družinski očetje ne rečejo, da imajo cele družine v društvih. Nekateri celo mislijo, da je pač vseeno, če spadajo k Hrvat, ki bratski zvezi ali k JSK ali k SSPZ, če, da jim je SNPP dolžna pošiljati svoje glaslo Prosveto na račun drugih. Vedeti pa morate, da to ne gre in da tudi pasivni člani niso upravičeni do tednika. To naj nekateri naročniki in člani upoštevajo, tako da bo zastopnik lahko pristel ali odstel število pri naročnikih.

Pomisliti moramo, da jednota smo mi zvesti in pošteti člani ter da je ne smemo izkoristiti. V mnogih krajih vidim, da dobivajo tednike Prosvete, če tudi so dotični člani že po štiri leta v grobu. Zato pa, cenjeni sobratje in sestre, ako kje opazite, da se na ta način komu dostavlja tednik ali tednik, pa ni dotična oseba več med živimi ali pa se je neznano kam preselila, sporočite to takoj potovalnemu zastopniku, ali pa društvenemu tajniku, da se list ustavi. Nikar se ne izgovarjamo, če: jednota ima dosti denarja, naj list pošilja. To ni pošteno! Resnica je, da v sedanjih krizi smo vsi prizadeti, stari in mladi. Kaj bi pa ne bili. Pomislite pa tudi to, da kot 67-letni zastopnik po več dni niti penja ne zaslužim, vozni stroški pa znašajo dnevno od 50c do pet dolarjev, potem pa dobi še od upravnika, da mora kakšno malo preiskavo narediti, katera bi lahko izostala, ako bi naročniki pošteno sporočili zastopniku. Nekateri se celo tako daleč spozabijo: "Saj me Godina in Molek poznata." To je seveda brezpomembna izgovor. Seveda tudi mene vsi gl. odborniki poznajo, če pa potrebujem kakšno pomoč, se pa moram najprej na društvo obrniti za pomoč. Gl. upravnik se pa mora spet na nas obrniti za pojasnila.

Cenjeni sobratje in sestre! Sezimo po dnevniku Prosveta! Ravno sedaj v tej krizi so nam delavski listi najbolj potrebni, listi kot sta Prosveta in Proletar, da nas črni kroparji ne pogoltnejo. Zaveda nam se vsak delavec, da mu je ravno sedaj odprta na široko lepa prilika, da odpre oči ter da prosti čas porabi za čitanje in izobražbo. Ako boste tako delali, boste tudi pripravljeni pomagati svojemu bližnjemu in celi delavski stvari. Pomagali boste sami sebi in vsem zatiranim delavcem. Pomagali boste tudi osvoboditi male otročice, ki danes stradajo, ker jim sistem ne dopušča, da bi dobili potrebne hrane, ki je je v obilici. Privoščite jim dan svetlobe. Pomagajte, da bodo vsi delavci spregledali ter da se bodo osvobodili. Nikar ne pričakujte, da boste po smrti dobili kakšno plačilo za vaše trpljenje. Zahtevajte pravice sedaj, ker po smrti vas ne bo nobena stvar več zanimala: vse bo mrtvo za vas. Sedaj je čas, da se borite za svoje pravice. Strgajte si mreno raz oči, tako da boste videli vsi resnico ter da boste na volilni dan oddali svoje glasove delavskim kandidatom. Pasimo, da postavimo na prihodnjih volitvah čim več naših delavskih zastopnikov v vse javne urade, da bodo ti naši zastopniki delali za naše interese in za naše pravice, ki so nam sedaj v tako veliki meri krane. Pomagajte z glasovnicami odpraviti gorje in stradanje ubogih množic in otrok. Če se pa ne zavedate tega, če se ne zavedate svoje delavske dolžnosti, potem pa ni za vas nobenega mazila.

Naj dostavim, da sem obiskal naselbino Midway. Rojakinja Janežić je brž obnovila celoletno naročnino na Prosveto ter mi postregla z okusnim kosilom, ro-

Poročilo z občina in zahvala

Omaha, Nebr. — Pred kratkim sem z mojo družino obiskal mojo nekdanjo domovino Minnesota. Minnesota imenujem "mojo domovino" zato, ker sem tam preživel nad polovico mojega življenja, oziroma tri četrtine mojega bivanja v Ameriki.

Ker sem imel počitnice, sem se odločil, da po devetih letih odsotnosti obiščem moje sorodnike in prijatelje, in sedaj lahko rečem, da bo ta obisk ostal meni in moji družini v trajnem spominu. Obiskali smo Duluth, Eveleth, Hibbing in Aurora. Ne vem kako bi se zahvalil za veličnost in naklonjenost, ki smo je bili deležni med našimi sorodniki in prijatelji, katere smo obiskali. Do ginjenosti sem bil vesel, da sem spet videl moje tri brate in njihove družine. Vsi so krepki in zdravi. Iskreno hvala bratu Johnu za storjene usluge, tako tudi bratoma Josephu in Franku za njuno gostoljubnost, ter svaku Franku Mehletu za postrežbo in vožnjo z avtom.

Obiskali smo tudi dobrega prijatelja Jakoba Sorjaka, na Aurora in ga našli pri dobrem zdravju. Tam smo se tudi ustavili pri naši znanci Ani Kovač, nekdanji gostilničarki. Hvala ji za lep sprejem. Na Evelethu smo se ustavili pri prijatelju Petru Stampfelnju, ki nas je potem peljal na Hibbing, zakar mu iskreno hvala. Obiskali smo tudi družino Sajter. Hvala jim za izborni muziko.

Delavske razmere so v omenjenih naselbinah slabe kot povsod drugod, zato pa se tam naši rojaki ukvarjajo s kmetijami, tako da se še precej dobro preživijo. Obiskali bi bili radi še več naših prijateljev in znancev, toda čas nam tega ni dopuščal, kajti počitnice so naglo potekale in smo se v določenem času morali vrniti v Omaha. Prosimo, da nam to oprostite. S težkim srcem smo se ločili od svojcev in prijateljev, njihove naklonjenosti in gostoljubnosti pa ne bomo nikdar pozabili. Se enkrat: lepa hvala vsem! Upamo, da nas kmalu obiščete in do zopetnega vsega srečanja!

Anton Intihar in družina.

O tem in onem

Menominee, Mich. — Kot izgleda se je narava in sploh vse zaklelo proti nam delavcem in kmetom. V teh krajih je vladala suša že dve poletji, letos pa je še posebej huda. Dežja, ki bi zemljo dobro namočila, nismo imeli že od spomladi. Pašniki so že uničeni popolnoma. Mleko, za katerega kmet dobi cent in pol za kvart in od katerega je v teh časih še edini dohodek, je seveda tudi ogroženo valed pomanjkanja krme, da moraš imeti še precej veliko kmetijo, da ti znaša dohodek 50c na dan. Krava mora biti še precej težka, da dobi kmet \$15 zanj, za tri tedne staro tele pa en cel dolar. In v grozljivih prodajalnah se je

že pred par tedni vse še precej podražilo, in to je tudi edina sprememba v tej okolici dosedaj.

Nekaterim ljudem v tej okolici je sedanja kriza že odprla oči in se strinjajo z menoj, oziroma s platformo soc. stranke, mnogo pa jih je tudi, ki pravijo, da je socialistična in komunistična stranka eno in isto, pa so tej stranki sila nasprotni, najbolj pa seveda katoliške grupe, ki pravijo, če pride ta stranka na površje, da se bo zgodilo z njihovo cerkvijo tako kot se je zgodilo v Mehiki in Španiji. To se pa zgoditi ne sme.

Takšen je torej izgovor teh ljudi, da so nasprotni soc. stranki. Človek jih obžaluje in se mora na vse načine obvladovati, da se preveč ne razburi, ker ve, da le lepa beseda lepo mesto najde. In pri agitaciji za napredno stvar je treba to upoštevati.

Chas. Kramer.

Maurerjevi shodi

Duluth, Minn. — James H. Maurer, kandidat za podpredsednika Zedinjenih držav na socialistični listi, bo obdržal sledeče shode, na katerih bo govoril v Minnesoti: 21. in 22. avgusta (včeraj in danes) v Minneapolisu in St. Paulu, 23. avgusta na Superiorju, Wis., 24. avgusta v Duluthu, Minn., v Moose templu, 418 W. Superior St. ob 8. večer, 25. avgusta v Chisholmu popoldan, zvečer pa v Hibbingu in 26. avgusta v Bemidiju.

Naše sodrugi in somišljenike se prosim, da grejo na roke osebam, katere imajo priredbe v zloglas. Jugoslovansko delavstvo se prosim, da se udeleži teh shodov v polnem številu. Nimamo dosti, takih prilik, da bi mogli prisojstovati shodom, kjer nastopajo taki iskreni delavski govorniki kot je Maurer. Vse svoje življenje je posvetil delavstvu in zato mu dolgujemo vsaj to, da na polni moči dvorano, kjer bo on govoril.

Slovani, prisostvujte našim shodom in v jeseni oddajte vaše glasove vašim kandidatom!

John Kobi.

Trnjeva pot delavske mase

Springfield, Ill. — Kakor v nebesih, tako na zemlji, ali pa obratno. Tako namreč pravijo tisti, ki imajo velike bukke. Pot pa bo dolga in trnjeva. Jaz pa bom kar tu ostal na zemlji, kajti lahko bi se pripetilo, da bi na tej dolgi poti zbolel, potem bi še le videl vrata.

Vasko nedeljo so cerkve natičene občinstva. Čim slabše gre ljudem za obstanek, tem bolj silijo v hrambe božje. Nekega dne me je obiskal neki duhovnik. "Halo, John!" me je nagovoril. "Jaz nisem noben John", sem mu odvrnil, potem pa dostavil: "Kako pa vi gospod prištet?" Pa mi je rekel: "Jaz sem 'father', ne prištet." Vabil me je k spovedi, pa sem ga zagotvil, da nimam nobenih grehov. Nato je odšel.

Danes je za delavsko maso res trnjeva pot. In ker so v stiski, jih vse nadleguje z raznimi šikanami, tako tudi s spovedjo in drugo verako robo, samo da še zadnje cente izvečejo od delavca. Danes je vespovod veliko pomanjkanje. Teh razmer smo pa v dobrani meri krivi delavci sami, da poleg nas trpijo tudi ženske in otroci.

Sedaj so v tako veliki rudarski protestni shodi proti redukcijam mezd, ki jo zahteva nova pogodba, katero nam hočejo usiliti. Strajkaje in grozijo rudarjem na vse načine, pa vse nič ne pomaga, ker rudarji so vsi odločno proti novi pogodbi. Na 16. avgusta se je spet vršil velik shod. Lokalni časopis State Journal je poročal, da se je shoda udeležilo do 2,000 ljudi, resnica pa je, da jih je bilo nad

5,000. Govorniki so vneto govorili proti pogodbi, tudi ženske govornice so nastopile. Govorila je gđ. Mary Kasper in za njo pa ga. Gray. Povdarjali sta, da smo mi delavci in delavke bolj vredni in pa upravičeni do poštenih plač in življenja kot pa kapitalisti, ki ničesar ne producirajo.

Kapitaliste je bical tudi kapitan Webb iz Chicago. Dejal je, da je dala mestna uprava bonusnikom najslabši prostor ob neki blatni reki, na katerem morajo stanovati. Dejal je tudi, da moramo vsi delavci skupaj držati, ne se cepiti, kajti čas je, da se kaj naučimo. — A. Gorenz.

Premogarje so prodali

Peorija, Ill. — J. H. Walker in J. L. Lewis, distriktni in unijski predsednik, sta nas premogarje prodala premoženjskim baronom. Tako se je dokazalo na seji lokalne 5883 v Peoriji dne 12. avgusta. Siliale so se kritike in tarnanja, kaj bomo počeli sedaj, ali bomo šli delat, ali bomo doma umirali? Zima bo tukaj, treba bo raznih potrebščin, v dolgevo smo že zabredli. Ali bomo sedaj garali zastoj? Odrgrati si bomo morali od naših ust, ako nam bo mogoče do prihodnjega 31. marca, potem bomo šli pa spet nazaj, in morda še globlje, tako da se ne bomo nikdar izvlekli ven.

Sedaj so nam odrgrali 22 in 23 centov od tone. Delavci, ki so bili plačani od dneva, so prej prejimali \$6.10, sedaj bodo \$5. Tisti, ki so delali pri "loderjih", niso imeli niti časa na potrebo, kajti za njimi je vedno stal kompanijski pes. Ti so služili \$8.04, sedaj pa bodo prejimali samo \$5.70. Pa recimo, da bi tako trajalo eno k drugemu vsaj 8 do 10 mesecev na leto, to bi bilo okej, toda je ravno na robo, samo 4 do 5 mesecev dela na leto. In če ti v tistem času kakšna bolezen ponagaja, pa izdaš še tisto za zdravnike.

Naj še omenim, da so leta 1929 z nami ravno tako grdo naredili. Takrat so bile le Fishwickove mašine na delu, ki niso dale Lewisu solnce obližiti. Seveda smo se imeli priliko pritožiti pri narodni uniji, gospodu Lewisu, in ta je dal povelje, da se imamo pravico potegniti, ako se more dokazati, da smo bili ogoljufani in da bo on vse "zifral" ven. In res je bilo dokazano. Kaj potem? Rekel je, da se mu smilimo in da mu je žal, da so ilinoisiki majnarji pristali na znižanje mezd, da to je hud udarec za celo narodno unijo. In glej ga vrata! Kaj pa sedaj? Ali ga kaj peče vest? Ako bi ga, ne bi naredil takega trika z majnarji.

Tu se je dokazalo, da je Walker mali, Lewis pa veliki kajzer, in ker je bil lonec precej masten odznotraj, si bosta razdelila. Povem vam, da je bilo še nekaj upanja vanj, toda sedaj ga je že vse zapustilo. S tem tudi mislim, da je najboljša, da razpustimo vse skupaj ter da agitiramo za novo unijo. Vem, da bo kdo rekel, kaj da nam je treba nove unije, da lahko ta ostane, le vse sedanje uradnike je treba odstaviti, pa bo spet dobro. Po mojem pa ni tako. Tukaj imamo dokaz, da ni mesta za poštenjaka, ker tudi ni bila unija več naša, ampak premo-garskih baronov; naši uradniki so tudi njihovi baroni. Med obema frakcijama ni nič drugega kot trgovina, business, vse za denar. Kjer je denar, tam je tudi pravica. Ali ni tako?

Najbolje bi bilo, da bi socialistična stranka prišla na krmilo povsod, in da bi ves denar vrgla iz prometa, kajti to sredstvo veljave nas bo pognalo v skrajno suženjstvo. Ali pa bi morali vsi delavci v eno unijo, ne gle kakšen poklic kdo opravlja. Edino na ta način bomo branili samega sebe in naše svojce ter ves delavski razred.

Naj dostavim, da je bilo tukaj v Peoriji odglasovano, da gremo na delo, da se prišče z vsemi ilinoisiki premogarji in zahteva dokaz, če smo res glasovali za ali proti pogodbi. Vsek lokal ima rezultat glasovanja, in to je vzrok, da bomo šli na delo, da se dožene, tako da ne bo treba Lewisu pomagati strojnice postavljati v prid mogotcev in da bi bilo naše življenje v nevarnosti. Niti on ne val njemu podobni niso toliko vredni, da bi en sam strovak življenje izgubil za njihove trube in v pomanjkanje naših žolodcev.

Frank Franko.

20 milijonov novih ljudi

Prvič izza svetovne vojne so zdaj objavili resno statistiko o prebivalstvu naše zemlje. Publicirane številke so dobili na razpolago pri Društvu narodov v Ženevi.

V nekaterih predelih Azije in Afrike ni bilo mogoče dognati natančnega števila prebivalstva. Tudi na Kitajskem, v Mandžuriji, Perziji in Afganistanu niso mogli prešteti ljudi do zadnje duše, zato so zadevne podatke vedno zaokrožili, vendar pa tako previdno, da so vedno stvarni. Zaključek statističnih podatkov se glasi, da je bilo v začetku letošnjega leta na zemlji 2,012,800,000 ljudi. V enem letu se je torej prebivalstvo zemlje pomnožilo za celih 20 milijonov prebivalcev. Azijske dežele imajo več nego polovico ljudi na svetu, v starem svetu pa živi 1 milijarda 103 milijoni duš. Pri-rastek 20 milijonov odpade na azijske kraje.

Evropa ima danes nekaj nad pol milijarde duš, njeno prebivalstvo je v zadnjem letu naraslo za 8 milijonov ljudi. V Ameriki so našli samo dobro četrtil milijarde prebivalcev in še od teh živi v severni Ameriki 134 milijonov ljudi. Afrika ima 142 milijonov duš, v zadnjem letu je nazadovala za dva milijona prebivalcev. Boljše se je odrezala Avstralija, ki ima na svojih 10 milijonov prebivalcev 200,000 duš prirastka. V Evropi je namočnejše obljubena dežela Rusija s 127 milijonov ljudi. Poljska ima v zadnjem letu milijon ljudi več kakor prej. Lanski prirastek Francije kaže 612,000 duš. Kitajska ima 453 milijonov prebivalcev, torej skoraj toliko kolikor celotna Evropa.

Več smeha v rusko življenje!

Iz Moskve poročajo, da je Aleksander Kozarjev, "Stalin ruske komunistične mladine", objavil v sovjetskem žurnalu "Sovjetska umetnost", članek, v katerem zahteva več zabave za mladino. Kozarjev zahteva, da sovjetski takoj producirajo milijon fonografov in dovolj plošč s plesnimi komadi, dovolj muzikalnih instrumentov, fotografskih kamer in takih reči.

"V naših teatrirh ni skoro nobene komedije," piše Kozarjev. "Nimamo nobenih iger in filmov, ki bi nam predstavljali življenje s šaljivimi strani in pokazali podrobnosti iz vsakdanjega življenja mladih ljudi in odraslih delavcev; ničesar nimamo, kar bi nas zabavalo in razvedrilo, da bi se od srca nasmejali." Mladina se rada smeje. Tudi ruska komunistična mladina ima ta nagon in hoče smeja. Radostnega in zdravega smeha hočemo! Dosti smeha na odrin in na platnu v kinu! Smeha, ki nas podiga v našem delu in boju, smeha, ki potare naše sovražnike in ki nam bo pomagal k večji in uspešnejši konstrukciji našega novega reda!"

Preveč zdravnikov

Mednarodno zdravniško društvo je priredilo anketo o številu zdravnikov v posameznih državah sveta. Pokazalo se je, da je zdravniški poklic ne le zadostno zasaden, ampak celo prenapolnjen. In čudno: Mala Avstrija ima sorazmerno največ zdravnikov. V njej pride na 837 prebivalcev 1 zdravnik, dočim pride zdravnik v Angliji na 1069, v Švici na 1140, v Španiji na 1,000, v Kanadi na 1066, v Nemčiji na 1237, v Ameriki na 1326, v Franciji na 1596, v Čehoslovaki na 1666, v Jugoslaviji pa na 3450 prebivalcev.

Mednarodno zdravniško društvo je mnenja, da je potrebno zdravniku za pravilno izvajanje prakse najmanj 1400 do 1500 oseb, in še to samo v krajih, kjer ni nobenega zavoda za brezplačno zdravljenje.

Drobtinice

Kadar čuješ grozen krik: "Inflacija bo uničila vrednost dolarja!" — lahko veš, da imaš opraviti s človekom, ki sedi na kupu dolarjev.

Kaj briga siomaka, če so bogatinski dolarji manj vredni?

V kapitalistični demokraciji je vedno manj in manj onih, ki posedujejo kapital, pa vedno več in več onih, ki imajo volilno pravico in nič drugega. Kar zadnjim še manjka, je — pomet.

Kdor bo v novembru volil Roosevelta, bo obenem volil Hooverja; kdor pa bo volil Hooverja bo obenem volil Roosevelta.

Nova socialna filozofija (iz 16. stoletja): Če je delavec brez dela, naj obleče plavo, sivo ali črno srajco, pa bo sit!

Oh, hvala, stotavženkrat hvala Bogu, sraka je še dosti za vsako šemo in nič ne stane! —

Zivljenje bi bilo zelo, zelo sladko, če bi ne bilo toliko kislil kumar...

Farmer v Pittsfieldu, je šel v brivnico in plačal podružni bučelj ovsa za eno obrtje. Farmarji zdaj lahko izračunajo kolikokrat bodo obrtiti za letošnjo letino.

Delavec ne sme trčati časa s politiko. Če je zlato in zlato ima — bosa.

Zdravstveni oddelek sovjetske tovarne za živalske stroje v Podolsku, Rusija. Delavci vnaše tovarne v Rusiji dobe brezplačno zdravniško pomoč.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

70

Seveda ni bila Petrova trditve popolnoma resnična. Pogledal je marsikatero žensko ali nobena mu ni vrnila pogleda. Najprvo se je trudil okoli Miriam Jankovičeve, ki je bila okrogla in srčkana. Tu ni uspel, ker njene misli so bile pri McCormicku, ki se je sušil v ječi. Vrh tega se je morala po prigodbi z Bobom Ogdenom podati v bolnico, Peter pa z bolnišni ni hotel imeti nikakega opravka. Priakupiti se je hotel drugim lepim deklicam. Saj ga niso odganjale, smatralo so ga kot tovariša in ni jim bilo videti, da so pristašice proste ljubezni. Zato je Peter sklenil poiskati dekle, ki ni socialističnega mišljenja, kar bi mu bilo hkrati v zabavo in odličje. Socialistinje se niso umele zabavati, kratkočasno se jim je dozdevalo zbrati se v sobi in prav tiho peti internacionalo ali "Rdečo zastavo", da jih policija ne bi slišala! Neke sobote se je Peter podal v trgovino, ki je bila last socialistu in si je na upanje kupil klobuk in obleko. Potem je stopil na cesto in opazil neko malo, mično dekle, ki je vstopila v kino. Sledil ji je. Spoznala sta se in skupaj večerjela. Bila je elegantno oblečena in Peter je pripovedoval, da je manikuristka. Ugajalo mu je njeno neprestano čebljanje in tisto popoldne je Peter izdal skoro ves denar in sklenil, ko se mu bo posrečilo zvedeti kaj novega o rdečkarjih, bo zahteval štirideset dolarjev tedensko.

Naslednji dan je bila velikončna nedelja. Peter se je sestel s svojo novo znanko in sprehajala sta se po Park Avenue po najodličnejši cesti American Cityja. Z mnogih posopljih se piplapole zastave. Videla sta moše v svečanih uniformah in vsi so se pogovarjali o vojnih stvareh. Najbrže je Kristus vstal od mrtvih, da obvaruje demokracijo in da posameznim narodom vesoljno oblast!

Peter in gospodična Frisbie sta bila praznje opravljena in opazovala sta nedeljsko razpoloženo množico. Ona je motrila dameka oblačila, priložnostno pogovorom mimoidočih, ki jih je ponavljala Petru, on pa je občutil, da se je zopet povrnil v Olimp.

Vstopila sta v aristokratske cerkev, v "cerkev Nebeškega usmiljenja". To je bila "visoka" cerkev s svečami in kadilom. Zadržalo se je komaj zaznalo, ker ga je zakril duh na oltarjih postavljenih lilij in parfumih pobožnih dam. Peter in njegova prijateljica sta se vsedla v enega izmed z usnjem prevlečenih stolov in poslušala patriotsko pridigo prečastitega Willoughbyja Stotterbridgeja, kateri je bil vedno v pondeljovski izdaji "Timesa" pohvalno omenjen. Prečastiti Willoughby Stotterbridge je citiral nekaj iz starega testamenta, kar se je nanašalo na uničenje sovražnikov Gospodovih, hvallil je zmagovalen pohod amerikanskega orožja in siljano premoč amerikanske munitije. Sicer ni povedal, da se med poslušalci nahajajo oni, ki so izbičali IWWejce ter uničili redakcijo "Trobente", vendar je bilo iz njegovih besed razbrati, da je odobral to nasilno dejanje.

Petrova prasa so se napolnila in napela od ponosa in sreče. Veliko zadoščenje je, vedeti, da službi svoji domovini in štiti staro zastavo, še veliko večjo vrednost pa daje zavest, da se nahaja v službi Najvišjega in vsa armada nebelih vojnih trum mu stoji ob strani. Z veseljem je poslušal, da je vse, kar je storil, napravil le s privoljenjem božjega služabnika, kateri je v svetem templu Najvišjega, med pisanimi steklenimi šipami, svetlogorečimi svečami, kadilom, med lilijami in parfumi odličnih čarobno opravljenih dam Olimpa, — ki govori v imenu Boga. Peter je seveda smedel

vse priučene mitologije. Njegova izobrazba je bila pomanjkljiva in ne bi se mu smelo zameriti, ako je občudoval vse veličine sveta, kakršne so bile in veroval je vse, kar so učili.

Beloočeni zbor se je vil okoli cerkev in napel "Naprej krščanski vojaki" je odmril. Peter in njegova prijateljica sta zapustila "cerkev Nebeškega usmiljenja" in se ponovno podala na šetališče v Avenue. Potem sta se namerila v park, kjer so skriti kotički za mlade ljudi, ki se zanimajo le sami zase. A usoda tu pot ni bila mila. Pri vstopu parka je Peter srečal sodruga Schnitzelmana, ki je bil majhen, debel mesar in je pripadal boljševiski lokalni skupini. Peter je skušal gledati v stran in iti mimo njega, a sodruga Schnitzelmana to ni ugajalo. Skočil je k Petru, iztegnil svojo mesnato roko in siljal nasmešek mu je zaigral na okroglem tevtonskem obrazu.

"Ah, sodrug Gudge! Kako se počutite danes?"

"Prav dobro, hvala," je Peter hladno odvrnil in nameraval odhiteti dalje.

Schnitzelmana roka pa ga je obdržala. "Tako, vi ste si ogledali velikončno parado? Kako mislite, ali bi mi mesni sužnji lahko pokazali tem slavnostnim ljudem, kako bi iz njih hitro napravili boljševiske? Kaj ne, sodrug Gudge?"

"Da, mislim da bi," je še hladneje odvrnil Peter.

"Dokazali jim bi, kam dajajo denar! Ali bi, sodrug Gudge?"

Schnitzelman se je hihital in Peter je hitro dostavil: "Zbogom!", se oklenil roke svoje tovarišice in odhitel dalje.

A bilo je prekasno. Nekaj minut sta tiho korakala drug poleg drugega. Nenadoma je ona obstala in se obrnila k Petru: "Gospod Gudge, ni vedela, kaj naj to pomeni!"

Peter ni vedel pravega odgovora. Ni se ji upal pogledati v jezne oči, molčal je in vrtal s čevljem po pesku.

"Vedeti hočem, kaj naj to pomeni," je vztrajala deklica. "Ste rdečkar?"

Kako ji naj odgovori? Kako naj razloži to poznanstvo, nemški naglas in nemški obraz? Deklica je ježno udarjala z nogo po tleh.

"Ste torej rdečkar? Ste eden izmed onih promemskih izdajalcev! Vi ste goljuf! Špijon!"

Peter je bil od aramu in presenečenja popolnoma brez odpora. "Gospodična Frisbie, ne morem vam razložiti..."

"Zakaj mi ne morete razložiti? Zakaj ne bi mogel pošten človek vsega povedati?"

"Ali... ali... Nisem to, kar mislite... ni res, kar trdite. Jas... jas..."

Že je imel na jeziku besede: "Patriot sem, stoprocentni Amerikane in branim svojo domovino pred izdajalci." Ali čast poklica mu je zapečevala usta in mala manikuristka je ježno zacpetala in oči so ji ježno zabiskale.

"In vi se drznete spoznati se z menoj. Drznete se z menoj v cerkev? Ako bi bila v bližini policija, bi vas dala aretirati!"

In resnično se je ozrla naokoli, ako ni v bližini kakšnega stražnika. Znana stvar pa je, da policije nikdar ni tam, kjer bi bila potrebna, zato se je gospodična Frisbie zopet razburila in sklenila Petru v obraz: "Dobro se imejte, sodrug Gudge!"

Naglas, s katerim je povdarila besedo sodrug, je bil tako trmast, da bi ostrnel najzagrizenjši rdečkar. Zasukala se je na peti, da je krlice zafrotalo po zraku in se hitro odstranila. Peter je žalostno gledal za visokimi petkami, ki so škripaje odskakovale po belo posuti stezi.

(Dalje prihodajše.)

Jean Adalbert:

NAUSIKAA

Čutim da se mi polnijo prsa in da mi jih hoče raznesti kadar stopam po zakotni ulici koder nisem hodil najmanj že deset let. To je ulica na periferiji mesta, znana skoraj izključno samo tistim, ki v nji stanujejo; zahajajo pa v njo samo zaljubljeni, ki iščejo v mraku tišine in samote. In misli hite nazaj.

V duhu vidim podoba nje, ki sem jo klical Nausikaa, to ime sem ji dal, ko sva se izprehajala v tihih jesenskih nočeh po tej zakotni ulici.

Cakal sem takrat nekega večera blizu njenega doma — proti večeru se je vračala iz tovarne, pa je lahko odhajala pod pretvezo večerne šole vsak večer še enkrat z doma.

Ah, večerna šola! Ona je vpisana v dva tečaja; enega poseba od osemih do desetih, drugega pa z menoj od devetih do desetih, namreč tečaj ljubezni. Ta je obsegal samo en zvezek, ki ga ves svet vedno znova čita; to je zelo priljubljena knjiga vsega človeštva.

In midva sva bila že zelo napredovala; izbrala sva bila skoraj že vso stvarino; ostalo je nama bilo samo še zadnje, zelo težko poglavje; to je poglavje,

ki se zunaj zelo težko prečita, posebno če človek nima domačega ognjišča.

In tako sem često predlagal, da bi preživela en dan kje na kmetih v gostlini, kjer bi prenočila in bi se najin tečaj zaključil.

Vsa razburjena je oklevala: Da... ne.

Obljubila mi je: pozneje.

In znova je odklonila.

Ce bi kdo zvedel... če bi se kaj pripetilo...

Nekoč je pa le privolila: Da, poredem, da pojdem s prijateljico na izlet.

Ko je pa napočil dogovorjeni dan, si je premislila. Slednjic je prisegala: častna beseda...

Prilodno nedeljo, to se pravi naslednjega dne, sem jo čakal na vogalu ulice pri vodnjaku. In prišla je vsa napačfumi-rana s parfumi, ki jih izdelujejo v tovarni, kjer je zaposlena.

O, saj sem si mislil!

Jutri ne bom mogla priti.

Prosil sem in jo rotil, pa ni nič pomagalo.

Impustil sem njeno ramo in umolknil.

Jezis se, toda jaz ne morem nič za to... dopoldne delamo.

Kaj pa popoldne?

Ne, ne bom mogla... Ker sem ti pa svačeno obljubila, do-loči sam, kdaj se snideva.

Ah, drugič, vedno odlašal! Zdal vidim, pri čem sem. Potem bodo pa sorodniki na obedu, zdaj stric iz Chapelja, zdaj zopet bratranec iz Naugirarda.

Vedno ovire v zadnjem trenutku... Ne moreš, ker nočeš.

Ne, prisegam ti, dragi Peter, čuj, bodi pameten.

Jaz sem se pa iztrgal iz njegovega objema in ji obrnil hrbet.

Vrag vzemi to večno odlašanje! Zdal sem pa jaz tisti, ki ne bo hotel.

Prisegam ti, prihodnjo nedeljo, jutri pa res ne morem.

Zakaj?

Zato, ker...

Zato, ker?

Ne morem.

Nisem več silil v njo. Nisem dvomil, da se je odločila in če okleva, je to samo pod pritiskom; imeti mora tehten vzrok, toda kakšen?

Jezim se na ovire. Da, kamni na cesti, ki jih odbijam s palico daleč naprej in tako prideva do šole.

Mehko in nežno se nasloni na mojo ramo.

Me počakaš pri vratih?

Ne.

Zakaj pa ne? ... Saj vem, je-ziš se, ker ne morem...

Ne poslušam je več... odhajam... da, vrnem se... Moja jeza objame vae; preklinjam vse, kar vidim pred seboj.

Toda naravna vihra se je polegla in čez eno uro se vracam pred šolo.

Ah, kako sem se bala, da ne pridem pome; hotela sem ti namreč povedati... da, jutri... bom že kako uredila...

Zakaj se pa nisi odločila takoj?

Zato, ker...

No, to me pa res zanima. Sicer pa, kaj za to, glavno je, da si se odločila za jutri.

Povej, ali zdaj verjameš, da te ljubim?

D... da.

In najine usnice se niso več ločile, najine roke ne razdvajale. Jutri na svidenje!

Na svidenje!

Zgodaj je še, noče se mi v posteljo, ne mogel bi zaspati, a jutri dan je tako daleč! ... In ponavljam si: jutri, jutri! To kričim v temno noč in mislim ves srečen, da je tudi ona srečna z menoj.

Toda moram se že vrniti. Zopet pojdem po njeni ulici. Morda gleda tudi ona skozi okno in me pogovarja z vetričem te zadnje noči...

Na vogalu se ustavim. Mislim sem si ljubico pri oknu zroč v nebo, v ravnici je pa klečala v jopici in predpasniku sklonjena na tleh in prala ter očemala pri vodnjaku v svitu luči svoje perilo.

Tu je nisem iskal in malo je manjkalo, da je nsem pohodil.

Skočila mi je naproti in mi brž pojasnila: prejem si perilo navadno ob nedeljah jutraj... ker bomo pa jutri dopoldne delali in ker si hotel... sicer ga pa nimam mnogo in čez noč bi se mi dobro posušilo... čakala sem da doma vsi zaspe... ah, rdeče roke bom imela!

Ah, te roke! Rdeče ali ne! Kako strastno sem jih takrat poljubljaj! In kako jih poljubljaj še zdaj v ognju spominov.

Nausikaa! Nausikaa!

Smeje se in joče obenem, prosi sem jo, naj mi oprosti mojo jezo in zaradi tega slikovitega prizora, spominjalčega na antično epizodo, sem jo krstil tako ter napravil iz nje sestro kraljevske hčere Alkinoe, ki je tudi prala perilo ob reki, ko jo je presenetil Odisseus...

Skoraj bi bil želel, da bi našla novo prežvezo in odgodila zadnje dejanje najine ljubezni na drugo, drugo nedeljo...

O, gorje! da nisem imel denarja, da bi ji kupil obleko, dvajset oblek in jopice, da bi jih imela za vse življenje dovolj.

Pri pogledu nate, draga Nausikaa, peročni pri tem skromnem vodnjaku v zakotni ulici čujmo zadnjo pošteno obleko, je sklenil iz mojega srca plamenček sočutja, ki je od tistega trenutka vedno močnejše plamtel za premaženo ljubico iz predmestja, ljubljeno pred vsemi ženskami, za ljubico zlatega srca pod oguljeno in ponošeno jopico.

Ah, Nausikaa, kaj je bila v primeri s teboj junakinja, ki jo je opeval pesnik! Toda živela si prepozno in Homerja ni več...

NAROČNIKI POZORI

Znamenje (July 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravčasno, da vam lista ne ustejvimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljeno vlad napadnega naslova, plitje nam doplnite in navedite stari in novi naslov.

Nasli zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$3.00 in za pol leta pa \$1.50. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 za leto, za pol leta \$2.25.

Za mesto Chicago in Ciceo za leto \$7.50, za pol leta \$3.75, za član \$4.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vpo leto pa \$9.00. Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.50.

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. Chicago

Najnovejša dnevna delavna vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih hitate vsak dan?

ŠTIRI DNI

Svetovna vojna in ti vražji strelski jarki — vse to se nam zdaj mačkaje, dragi moji. Val, kar nas je vohalo smodnik, smo betežni in bolni.

Temu so odpovedali živci, o-nemu nagaja trebuh, tretjemu ne bje organ tako ritmično, kakor se spodobi. Vidite, to so vam posledice te preklicane vojne.

Zastran svojega zdravja se seveda ne morem pritoževati. Zdrav sem, hvala bogu. In jem tudi lahko. Spim dobro. Živim pa v neprestanem strahu, da se mi bodo prej ali slej ti vražji strelski jarki mačkavali.

Oni dan sem vstal. Baš sem obupal škorenj, ko mi pravi žena:

— Vanja, nekam siv obraz imaš danes. Da, mi pravi, nekam bolne barve se mi zdiš danes.

Pogledal sem se v ogledalo. Saj res, barva obraza je nekam čudno siva.

— No, ta je pa dobra! Torej se se je pokazale posledice strelskih jarkov. Morda mi pa srce ni še kateri važni organ ne bje tako dobro, kakor bi moral. In to bje biti krivo, da do-biva moj obraz sivo barvo.

Potegnil sem žilo — počasi in rahlo, a vendar deluje. Toda v prsih že čutim nekakšne bolečine. Kar kljuje nekaj pod rebri.

Ves potrt sem se oblekel in odšel na delo, ne da bi se dotaknil čaja.

Odšel sem na delo. Mislim — če mi kdo kaj poreče zastran barve obraza, pojdem takoj k zdravniku. Kaj veš — človek živi in živi, naenkrat pa hlop — in umre. Takih primerov je vse polno.

Pet minut pred enajsto — že dobro se spominjam — ti stopi k meni delodovodja Žitkov in pravi:

— Ivan Fedorovič, dragi moj, kaj ti pa je? Saj si tak, da bi te človek skoraj ne poznal. Ne-zdrava, prstena je barva tvoje-ga obraza.

Te besede so me zadele kakor ledena prha.

— No, zdaj smo pa tam, zdravje je že omajano. Tako, tudi ti si prišel na vrsto, — sem mislil.

In znova je začelo kljuvati po meni. Komaj sem se privlekel domov. Hotel sem celo poklicati rešilno postajo.

Zjutraj sem vstal ves izmučen. In takoj sem poslal po zdravnika.

Prišel je komunalni zdravnik, me preiskal in zmajal z glavno, češ, simulant.

Malo je manjkalo, da zaradi teh besed nisem ubil zdravnika. — Ti že pokažeš, kakšen simulant sem, ti mrha grda! — sem zarentalil po njegovem odhodu. Nikjer ni rečeno, da ne bom žrtvoval stotaka, da me pregleda sam profesor.

In res sem se začel takoj pripravljal na pot k profesorju. Oblekel sem čisto perilo. Začel sem se briti. Potegnul sem z britvijo po obrazu, obrisal milo — gledam — lice je belo, zdravo, rdečica se razliva po njem.

Brž sem si začel brisati obraz s krpo — gledam, vsa siva barba gre z njega.

Ta čas je prišla v sobo žena. Začudena me je pogledala in vzkliznila:

— Čuj, Vanja, pa menda vendar ni res, da se ves teden nisi umil?

— Ves teden? — sem odvrnil malo užaljeno. — Kaj pa misliš, baba neumna. No, štiri dni, da to bo pa držalo, štiri se pa res nisem umil.

A kar je glavno, naša kuhinja je mrzla in neprijetna. Človeku se v taki kuhinji res neče umivati. Ko so pa začeli obrati mahati — tedaj mi pa umivanje res niti na misel ni prišlo. Saj sem komaj prilezel do postelje.

Nemudoma sem se umil in obril potem sem pa vzel sveč

menj. Komaj sem se privlekel domov. Hotel sem celo poklicati rešilno postajo.

Zjutraj sem vstal ves izmučen. In takoj sem poslal po zdravnika.

Prišel je komunalni zdravnik, me preiskal in zmajal z glavno, češ, simulant.

Malo je manjkalo, da zaradi teh besed nisem ubil zdravnika.

— Ti že pokažeš, kakšen simulant sem, ti mrha grda! — sem zarentalil po njegovem odhodu. Nikjer ni rečeno, da ne bom žrtvoval stotaka, da me pregleda sam profesor.

In res sem se začel takoj pripravljal na pot k profesorju. Oblekel sem čisto perilo. Začel sem se briti. Potegnul sem z britvijo po obrazu, obrisal milo — gledam — lice je belo, zdravo, rdečica se razliva po njem.

Brž sem si začel brisati obraz s krpo — gledam, vsa siva barba gre z njega.

Ta čas je prišla v sobo žena. Začudena me je pogledala in vzkliznila:

— Čuj, Vanja, pa menda vendar ni res, da se ves teden nisi umil?

— Ves teden? — sem odvrnil malo užaljeno. — Kaj pa misliš, baba neumna. No, štiri dni, da to bo pa držalo, štiri se pa res nisem umil.

A kar je glavno, naša kuhinja je mrzla in neprijetna. Človeku se v taki kuhinji res neče umivati. Ko so pa začeli obrati mahati — tedaj mi pa umivanje res niti na misel ni prišlo. Saj sem komaj prilezel do postelje.

Nemudoma sem se umil in obril potem sem pa vzel sveč

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. ročne konvencije se sedaj lahko naroči na List Prosveta in prijeto eden, dva ali tri štane in eno družino in to enega naslova k cel naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za štane ali nočane \$3.00 za eno leto naročnina. Kar pa štani se plačuje pri nastopu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Ni prištejano enega, dva ali tri štane in eno družino k cel naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list pre-drag za štane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je drag v vaši družini, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$3.00	Za Ciceo in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.50	1 tednik in.....4.50
2 tednika in.....2.50	2 tednika in.....2.50
3 tednika in.....2.00	3 tednika in.....2.00

Isprilite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveta, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov prejme list štane SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti štane in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Prilozite polijam naročnina za list Prosveta vrsto S.

Ime _____ Čl. družina S.

Naslov _____ Država _____

Mesto _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moji družine:

Ime _____ Čl. družina S.

Ime _____ Čl. družina S.

TELEFON ROCKWELL 2804

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabilna za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, čelkum, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N